

Optické systémy – dalekohledové systémy

Dalekohledné systémy

- **Galileův:**

- + objektiv, - okulár
- nízké zvětšení (1,5x-4x do dálky i blízka)
- lehčí, levnější
- velká výstupní pupila

- **Keplerův:**

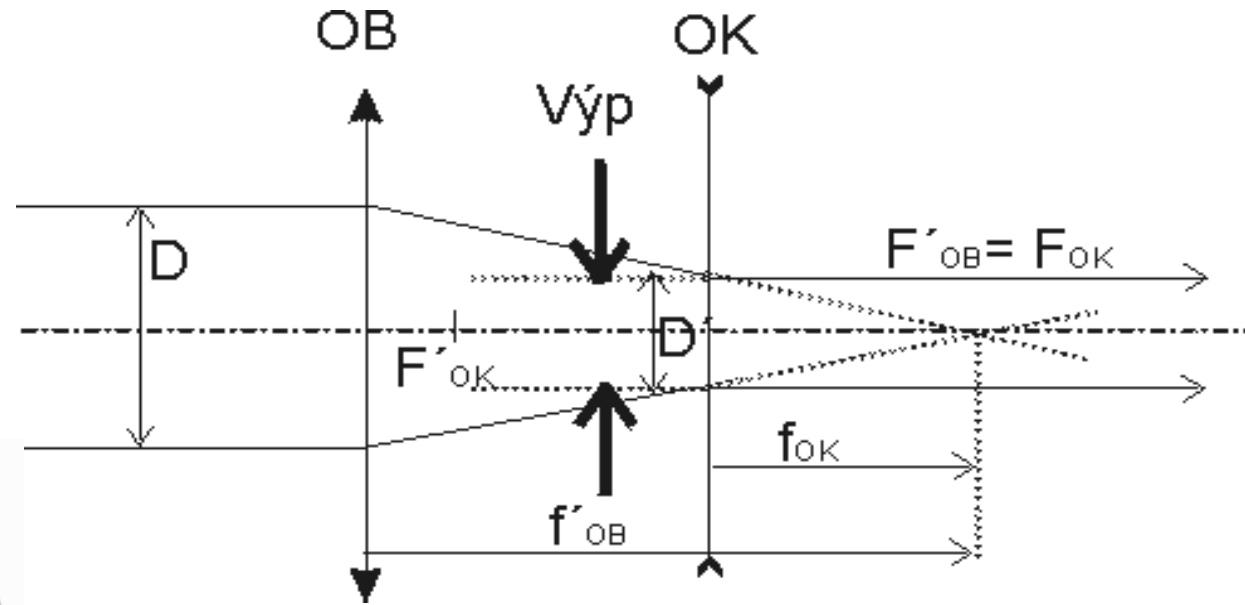
- + objektiv, + okulár
- prizma k převrácení obrazu
- rozsah zvětšení: 2,75x-10x (vyšší zvětšení) – u stř.a těžší slabozrakosti
- nevýhoda: větší váha a rozměry, užší zorné pole než G

Dalekohled Galileo (holandský) – rozptylný okulár

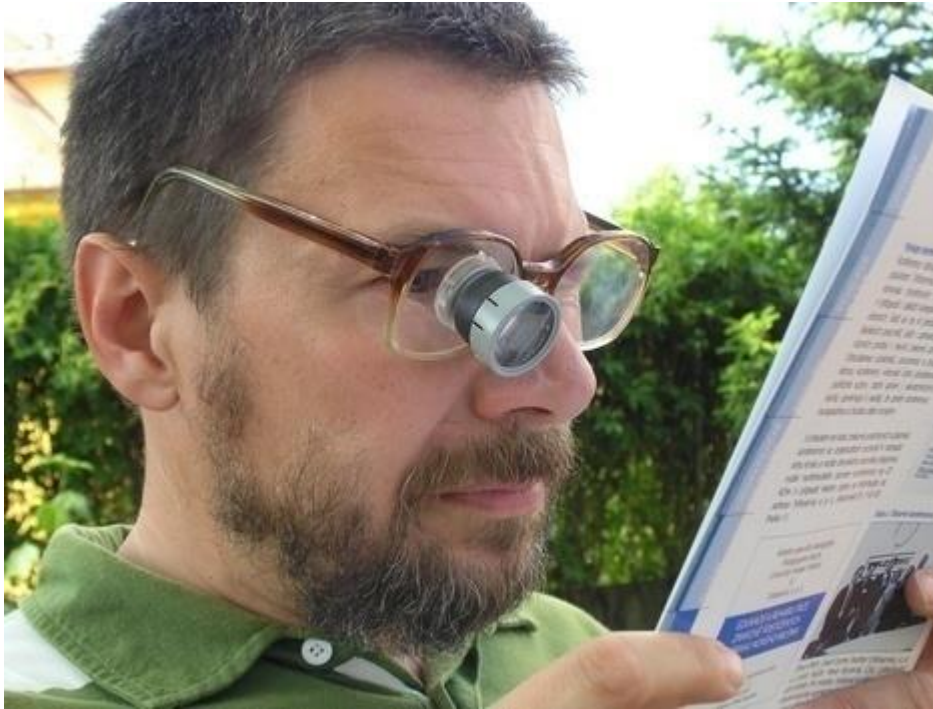
(15.2.1564 - 8.1. 1642)

- Obrazové ohnisko objektivu splývá s předmětovým ohniskem okuláru.

Galileiho systém

- Umožňuje zvětšit a přiblížit obraz

Galileiho systém monokulární

Galileiho systém binokulární

Tubusy jsou osazeny na **speciálním brýlovém rámu** s horizontálním posunem. Centrace a zaostření se provádí otáčením pro každé oko zvlášť.

Galileiho systém

Průřez systémem:

objektiv, okulár, tubus, stavěcí kroužky

(tubus, stavěcí kroužky a čočky objektivu - z umělých hmot

– snižují hmotnost)

Použití:

- pro dívání do dálky - používaný **v sedě** ke sledování TV
- při dívání do blízka v kombinaci s **předsádkovými čočkami** (Předmět je nutno umístit do ohniska této předsádkové čočky a tuto vzdálenost přesně dodržet, aby bylo zobrazení ostré.)

Výhody a nevýhody dalekohledných systémů

- **Výhody:**

- dálka, střední vzdálenost nebo blízko
- variabilní pracovní vzdálenost
- monokulární /binokulární
- upevněny v brýlové obrušce nebo ruční
- zvětšení 2x-4x

- **Nevýhody**

- omezené zorné pole
- omezená světelnost
- limitována hloubka ostrosti
- nutná zvýšená koordinace

Anwendungsbeispiel

Zubehör

162301

16230 16233 16234

16235 16238 162310

162312

1630

1621

Galilei 2,2 x

16225

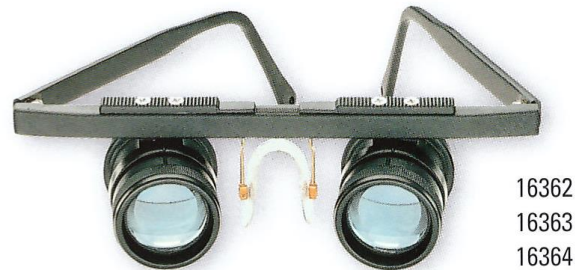

Galilei 2,5 x

Galileiho systém

- Galileiho systém se také dodává jako kompletní systém s možností několika zvětšení k dívání do dálky pod označením Tele – med (dalekohledové brýle) a ke čtení Rido – med (lupové brýle)

teleMED/ridoMED

Galileiho systém

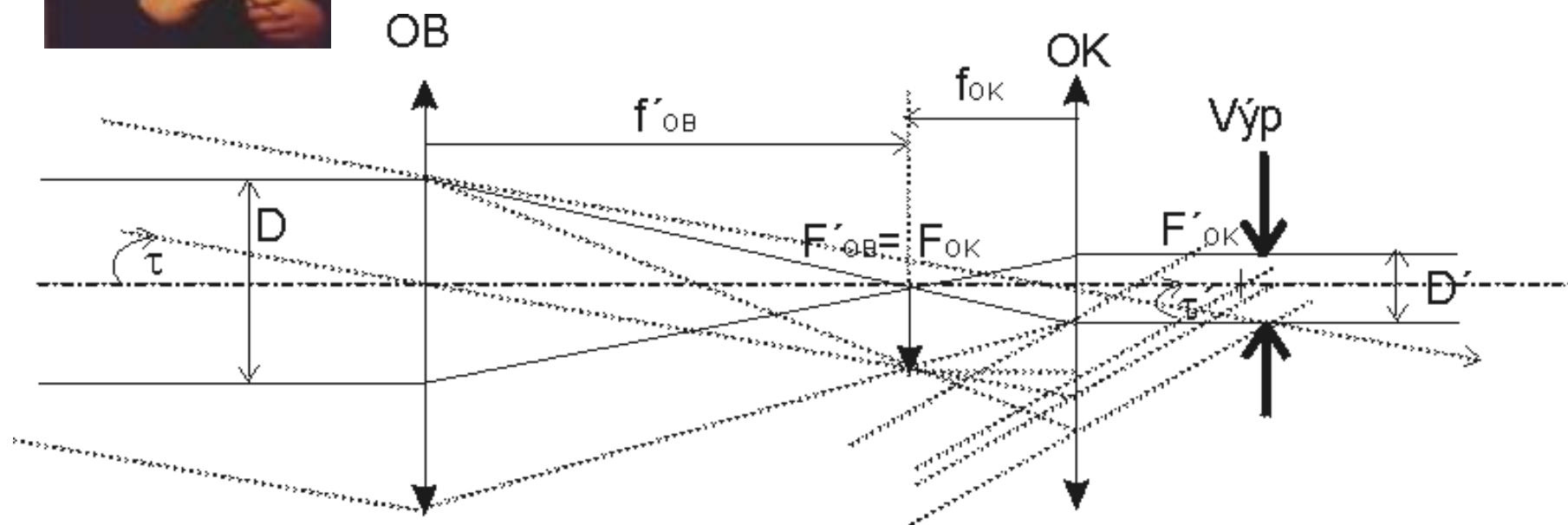
Prizmatické dalekohledové lupové brýle – Keplerův systém

- Prizmatické dalekohledové brýle umožňují ještě **větší zvětšení** než Galileo systémy.
- Doporučují se u **střední nebo těžší slabozrakosti**.
- **Princip:**
- Dalekohledné brýle tohoto typu používají kladnou čočku jak pro objektiv, tak pro okulár - mezi nimi je umístěno prizma (**převracející hranolovou** (prizmatickou) soustavu (Schmidt – Pechanovu) pro vzpřímený obraz.

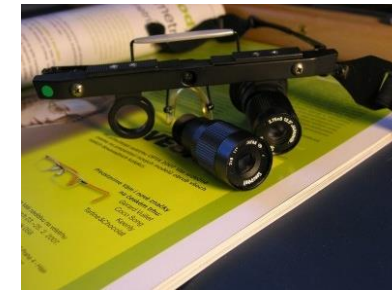
Dalekohled Keplerův (hvězdářský) – spojný okulár

(27.12.1571-15.11.1630)

Keplerův systém

- Systémy působí elegantně, mají tvar černého válečku dlouhého 2,6 cm fixovaného do skla pomocí plochých kontramatic
- Tvoří ho malé tubusy s optikou, zabudované do brýlí nebo osazené na speciálním brýlovém rámu s možností vycentrování tubusu horizontálním posunem po rámu.
- Rozsah zvětšení: 2,75 x – 10x (obvykle **3,8 x**)
- **Pracovní vzdálenost** je možné zvětšit (předmět může být sledován ze vzdálenosti 0,5 až 5 metrů) a to buď snímací předsádkou na předmětové straně objektivu, nebo změnou jeho parametrů
- Rozsah zorného pole se pohybuje na hodnotě 12,5°

Keplerův systém

- **Keplerův systém umožňuje vnímání obrazu v různých vzdálenostech - díky plynulému přeastřování.**
- **Nejčastěji se využívá k dívání do dálky (dalekohledové brýle) v monokulárním provedení ve zvětšení 2,8x až 6x. (bino – pouze u malých zvětšení)**
výrobce: Zeiss, Eschenbach

Keplerův systém

- Keplerův systém s držákem na ruku

Keplerův systém

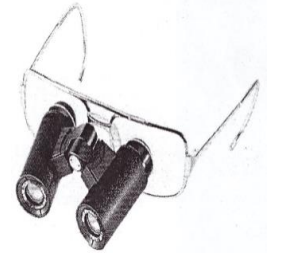

1632

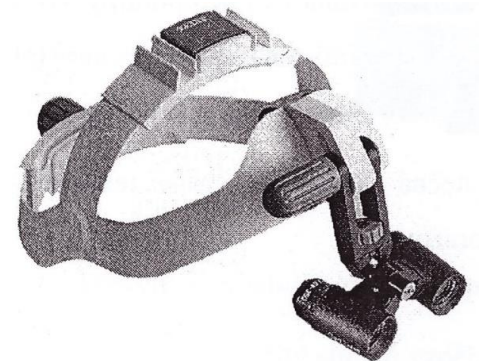
Prizmatické lupy a brýle (Galileiho i Keplerův systém) pro osoby s normální zrakovou ostrostí

- Tyto pomůcky používají osoby s **fyziologickými** hodnotami zrakových funkcí, když v rámci svého povolání potřebují provádět **přesnou a detailní** práci - např. chirurgické obory, v elektrotechnickém průmyslu, při restaurátorství

Prizmatické lupy a brýle (Galileiho i Keplerův systém) pro osoby s normální zrakovou ostrostí

- upevňují se **do brýlí**, gumotextilní páskou nebo pomocí speciální koruny upevňované na hlavu
- na stejném principu jsou založeny moderní přístroje pro **nepřímou oftalmoskopii**, které mají i koncentrické osvětlení očního pozadí pomocí vláknové optiky
- velkou výhodou všech pomůcek umístěných na hlavě nebo do brýlových obrub jsou **volné ruce**

Turmony a monokuláry – monokulární
zvětšovací pomůcky

Turmony

- základem pro turmony je Keplerův dalekohledový systém
- používají se zásadně monokulárně
- umožňují užívat i malé zbytky zraku
- vyrábí se ve dvou variantách:
  - turmony s fixním zaostřením do dálky, zvětšují 8x a do blízka lze použít předsádku
  - turmony fokusující - jejich výhodou jsou malé konstrukční rozměry

Nejznámějším je **turmon Monofold** - je relativně malý a skladný, takže jej rádi používají slabozrací pro krátkodobé pozorování podrobností v dálce.

Turmon

Nevýhoda: větší hmotnost, menší zorné pole

42928212

Turmony a Monokuláry – monokulární zvětšovací pomůcky

Prismatický monokulár s předsádkou (Eschenbach) - je vybaven lehkým stojánkem z plastické hmoty, který vymezuje optimální vzdálenost při práci na blízko.

Monokulár

- Monokuláry jsou určeny především k dívání se do dálky a čtení nápisů (názvy ulic, informační cedule apod.).
- Nejznámější a nejoblíbenější pomůckou tohoto typu je **prizmatický monokulár**.
  - Poskytuje vysokou kvalitu obrazu a umožňuje jemné a plynulé ostření od minimální vzdálenosti až do nekonečna.
- Po nasazení předsádky s čočkou se změní zařízení v mikroskop. Díky velkému zvětšení textu umožňuje číst i lidem s centrálním výpadkem v zorném poli.

Filtrové brýle

- **Chrání sítnici** před negativními vlivy záření, především UV a modrou částí vlnového spektra
- Složením filtru **omezují průchod paprsků** a příznivě ovlivňují zrakové vnímání nejen při čtení, ale i při orientaci v prostoru
- **Tlumí nadměrné světlo**, upravují barevné vnímání, zvyšují kontrast, prokreslují detaily, prohlubují zorné pole a při světloplachosti chrání proti oslnění
- Dodávají se v brýlové obrubě s bočnicemi nebo jako dioptrické a nedioptické filtry zasazené do klasické brýlové obruby
- Jsou i ve formě předsádek (klipů)

Filtrové brýle

Hlavní účel speciálních filtrů používaných u zrakově postižených:

- Absorbce a eliminace ultrafialového a do určité míry i modrého světla

Doporučené odstíny filtrů:

Žlutá až oranžová, hnědá až červená

Všechny tyto barvy mohou být vyrobeny nebo naneseny na různých typech brýl.čoček.

Filtrové brýle

16603801

16605111

16605271

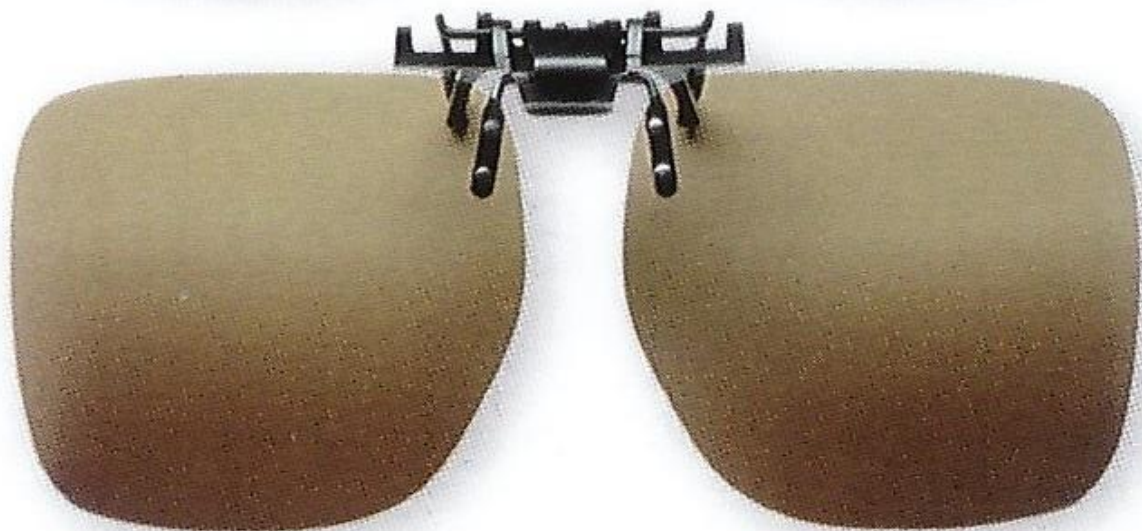

16604501

29211 29212 29213

29261 29262 29263

Modré světlo

Patří k části viditelného spektra (380-780 nm) s nejvyšší energií (380-500 od fialové až k modré barvě).

Oproti ostatním vln.délkám viditel.spektra se vysoká energie nejvíc rozptyluje v atmosféře – modré světlo je součástí přímého slunečního světla, ale vyzařují ho také četné umělé zdroje.

Vliv modrého světla:

Na sítnici: podílí se na degeneraci buněk (fotoreceptorů, pig.epitelu sítnice)

Považován za jednu z možných příčin urychleného stárnutí sítnice a rizikový faktor vzniku VPMD.

Na vidění: snižuje zrakovou ostrost (zrakově postižení obzvláště citliví)

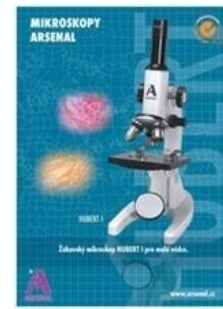
Osvětlení

- **Vhodné osvětlení se významně podílí na kvalitě zrakové práce.**
- Některé světelné zdroje jsou integrovanou součástí optických pomůcek, jiné se dají připevnit k pomůckám jako přídatná zařízení.
- Při výběru stolní lampy je vhodné dbát na splnění základních kritérií:
  - neprůsvitné stínítko otočné kolem ramene, ohebné rameno a možnost regulace intenzity světla. Při nasvícení textu přes příložní lupu je možné použít čelovou svítilnu. Dobrým pomocníkem na cestách mohou být malé kapesní svítilny.

Mikroskopy

- Dnes slouží v oftalmologii spíše než jako zvětšovací pomůcka např. jako **operační mikroskopy**
- Umožňují rozlišit detaily blízkých a velmi malých předmětů
- Používají se pro zvětšení větší než 30x
- jsou složeny ze dvou optických soustav:
  - **Objektivu** se zvětšeným, převráceným a skutečným obrazem a **okuláru**, který obraz dále zvětší
  - Tyto změny se provádí změnou okuláru nebo objektivu, popřípadě změnou optického intervalu (vzdálenosti skutečného obrazu od svého obrazového ohniska).

Tyfloservis

Obecně prospěšná společnost

Sídlo: **Brno**, Kamenomlýnská 124/2

Působí ve 13 krajských střediscích. Jednotné vedení zajišťuje, aby potřebné služby byly poskytovány na území celé ČR ve srovnatelné kvalitě.

Služby Tyfloservisu jsou určeny všem lidem ve věku patnácti a více let, kteří mají výrazné potíže se zrakem nebo jsou zcela nevidomí.

Formou terénní či ambulantní rehabilitace je učí samostatně zvládat činnosti každodenního života, jako je vaření, praní, žehlení, chůze s bílou holí. K dispozici jsou informace, pomůcky a systematický nácvik dovedností, které pomohou zvýšit samostatnost v každodenních činnostech.

Rehabilitační kurzy Tyfloservisu

- prostorová orientace a samostatný pohyb (nácvik chůze s bílou holí, bez pomůcek, s průvodcem, výběr vhodných tras)
- sebeobsluha (nácvik vaření, péče o oděvy, osobní hygienu, péče o děti a domácnost atd.)
- čtení a psaní Braillova bodového písma (včetně psaní na tabulce)
- nácvik vlastnoručního podpisu
- nácvik psaní na kancelářském psacím stroji a klávesnici počítače
- rehabilitace zraku (užívání zraku v maximální možné míře)
- nácvik sociálních dovedností (chování v různých společenských situacích a způsob kontaktu s lidmi v dopravě, v obchodech apod.)

Formy práce Tyfloservisů s pacienty

- důraz je kladen na terénní individuální práci s klientem (v jeho domácnosti či na pracovišti, na trasách, které se potřebuje naučit atp.)
- v některých případech je vhodné využít ambulantních služeb (v prostorách střediska Tyfloservisů)
- výjimečně probíhají kurzy skupinově
- instruktoři zajišťují rovněž odborný program na rekondičních pobytech pořádaných jinými organizacemi

Závěr

Z předchozích kapitol vyplývá, že indikace a předpis zvětšovacích pomůcek se svou úzkou specializací vymyká rámci běžné oftalmologie. Tato práce vyžaduje erudované odborníky, kteří mají nejen teoretické a praktické znalosti v oboru optiky a oftalmologie, ale mají s postiženými dlouholeté kontakty – např. pracovníci Tyfloservisů. Jen vzájemná spolupráce těchto odborníků může přispět k zapojení zrakově postižených do normálního života a k jejich dalšímu společenskému uplatnění.